

MEDIACJA

Co to jest mediacja?

Mediacja to dobrowolne, poufne i niesformalizowane pozasądowe postępowanie w sprawach, w których możliwe jest zawarcie ugody, prowadzone między stronami (uczestnikami) określonego sporu przez osobę trzecią - bezstronnego mediatora celem doprowadzenia do ugodowego załatwienia tego sporu. W sprawach karnych mediacja ma na celu naprawienie wyrządzonych przestępstwem szkód materialnych i moralnych, pozwala pokrzywdzonemu na wyrażenie jego uczuć, oczekiwań i potrzeb. Sprawcy pozwala przejść odpowiedzialność za skutki przestępstwa oraz podjąć związane z nią działania. Sprzyja trwałemu zakończeniu konfliktu lub jego załagodzeniu.

Kim jest mediator?

Mediator jest bezstronną osobą pomagającą stronom we wzajemnym wysłuchaniu, przedstawieniu własnych racji i argumentów, odnalezieniu wspólnych interesów, a także wypracowaniu możliwych rozwiązań.

Mediator pomaga stronom skoncentrować się na problemach, uzgodnieniu na czym one polegają, a następnie wypracowaniu satysfakcjonującego strony porozumienia.

Mediator nie może narzucać stronom własnych propozycji rozwiązania konfliktu czy sporu. Musi zachować neutralność i bezstronność. Powinien prowadzić mediację w taki sposób, by ewentualna nierównowaga stron nie miała wpływu na przebieg mediacji i jej ostateczny wynik.

Jakie są zasady mediacji?

Wyróżnia się następujące zasady mediacji:

- dobrowolność – strony dobrowolnie wyrażają zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym. Zgoda ta może być cofnięta na każdym etapie trwania mediacji przez każdą ze stron, o czym należy je na wstępie poinformować. Wobec uczestników postępowania mediacyjnego nie może być stosowana jakakolwiek forma presji czy nacisku odnośnie udziału w mediacji,
- bezstronność – strony mediacji mają równe prawa i powinny być traktowane jednakowo,
- poufność – przebieg postępowania mediacyjnego objęty jest tajemnicą,
- neutralność - mediator nie może narzucać stronom własnych propozycji rozwiązań sporu, porozumienie jest wypracowywane przez same strony. Mediatorowi nie wolno czerpać żadnych korzyści z tego, co jest przedmiotem negocjacji pomiędzy uczestnikami ani też z

faktu, sposobu lub formy zawarcia ugody,

- akceptowalność - strony muszą zaakceptować osobę mediatora i jego pomoc w dochodzeniu do porozumienia. Mogą również na początku mediacji uzgodnić z mediatorem reguły mediacji, których następnie w toku mediacji powinny przestrzegać.

Ważne: W mediacji cywilnej strony mogą zwolnić mediatora z obowiązku zachowania w tajemnicy faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji.

Zwolnienia z tajemnicy mogą dokonać wyłącznie wszystkie strony mediacji, zgoda jednej z nich nie jest wystarczająca. W mediacji karnej mediator ma obowiązek zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedział się od pokrzywdzonego i sprawcy, chyba że fakty te dotyczą bardzo poważnego innego przestępstwa. Strony nie mogą skutecznie zwolnić mediatora z tajemnicy mediacji.

W toku postępowania przed sądem powszechnym lub sądem polubownym strony nie mogą się skutecznie powoływać na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym. Nawet jeśli strony przedstawią sądowi propozycje, jakie pojawiały się w toku mediacji, to sąd nie może ich uwzględnić rozstrzygając sprawę.

Jaki jest cel mediacji?

Celem mediacji jest wypracowanie rozwiązania satysfakcjonującego strony konfliktu, a nie ustalenie, kto ma rację w sporze.

Mediacja służy załagodzeniu lub wygaszeniu konfliktu istniejącego między stronami, co jest tym łatwiejsze do osiągnięcia, że osoby dotychczas pozostające w konflikcie są równouprawnionymi partnerami w rozmowie, w poszukiwaniu rozwiązania dzielącego ich sporu. Nikt nie może narzucać stronom sposobu rozwiązania sporu, to same strony są odpowiedzialne za wynik mediacji.

Jakie są zalety mediacji?

Mediacja:

- służy zapewnieniu harmonii społecznej i konstruowaniu prawidłowych relacji międzyludzkich,
- sprzyja budowaniu porozumienia, łamaniu barier i niwelowaniu napięcia społecznego,
- zwiększa gwarancję usunięcia na trwałe konfliktu, do którego doszło pomiędzy stronami,
- pozwala wypracować stronom akceptowalne rozwiązania problemu, dostosowane do ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań,

- zapewnia stronom możliwość decydowania o jej ostatecznym wyniku,
- zapewnia równorzędną pozycję dla wszystkich stron konfliktu lub sporu,
- pozwala spojrzeć na spór z innej perspektywy, skłonić strony do rozważenia problemu z punktu widzenia drugiej strony,
- zaspokaja potrzebę opowiedzenia o swoich krzywdach, doznany poczuciu niesprawiedliwości,
- zapewnia wyższą skuteczność realizowania porozumień, bowiem strony, które same je wypracowały, czują się także odpowiedzialne za ich wykonanie,
- przyczynia się do skrócenia okresu trwania postępowania sądowego,
- przyczynia się do zmniejszenia kosztów związanych z postępowaniem sądowym,
- realizuje konstytucyjną zasadę dostępu do wymiaru sprawiedliwości, zwaną potocznie prawem do sądu, w praktyce zaś rozumianą nie tylko jako zapewnienie szybkich i niedrogich procedur sądowych, ale także alternatywnych pozasądowych procedur rozwiązywania sporów.

Mediacja w sprawach cywilnych

W jakich sprawach cywilnych może być prowadzona mediacja?

Mediacja może być prowadzona we wszystkich sprawach cywilnych, w których dopuszczalne jest zawarcie ugody, tj. w sprawach, w których wynik postępowania jest zależny od woli stron. Zawarcie ugody, a tym samym prowadzenie mediacji, jest więc możliwe np. w sprawach o:

- zapłatę,
- zniesienie współwłasności,
- dział spadku,
- podział majątku wspólnego,
- należności ze stosunku pracy,
- rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny,
- zaspokojenie potrzeb rodziny,
- alimenty,
- ustalenie kontaktów z dzieckiem.

W sprawach o rozwód i separację, jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, przedmiotem mediacji może być także pojednanie małżonków. Jeśli do pojednania nie dojdzie, celem mediacji może być ugodowe rozwiązanie kwestii dotyczących:

- zaspokojenia potrzeb rodziny,
- alimentów,

- sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej,
- kontaktów z dziećmi,
- spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację.

Mediacja może także odgrywać istotną rolę w opracowywaniu przez strony porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Strony mogą bowiem w sposób bardzo szczegółowy i uwzględniający ich indywidualną sytuację określić między innymi:

- miejsce zamieszkania dziecka,
- sposób i harmonogram kontaktów z dzieckiem, zarówno osobistych, jak i z użyciem innych technik komunikacyjnych (telefonicznych i internetowych), w tym określenia zasad pokrywania ich kosztów,
- sposób kontaktów z dzieckiem przez pozostałych członków rodziny,
- udział w rozstrzyganiu o istotnych sprawach dziecka, w szczególności w zakresie wyboru szkoły, profilu nauki, opieki zdrowotnej,
- zasad wychowawczych i systemu wartości przekazywanych dziecku,
- zasad pokrywania kosztów utrzymania i wychowania dziecka.

Czemu mediacja a nie sąd?

Kierując sprawę do sądu strony tracą kontrolę nad wynikiem postępowania. O ich sprawie rozstrzyga sąd, zaś strony mają ograniczony wpływ na rozstrzygnięcie sporu, wynikający ze szczegółowych przepisów procedury cywilnej.

Kierując sprawę do mediacji, strony pozostawiają sobie całkowity wpływ na wynik zakończenia sporu. To one ustalają zasady procedowania, mogąc je ograniczyć w dowolny sposób. To one wybierają zgodnie mediatora, specjalistę w danej dziedzinie lub osobę z autorytetem, do której mają zaufanie. W ramach postępowania mediacyjnego strony przy udziale mediatora ustalają sposób rozwiązania istniejącego pomiędzy nimi sporu.

W postępowaniu sądowym strony po zaprezentowaniu swoich stanowisk i dowodów na ich poparcie są zdane na ocenę konfliktu dokonywaną przez sędziego, który wydaje wyrok.

Każda ze stron, w dowolnym momencie może z mediacji zrezygnować. Przy mediacji, to od stron zależy jak szybko ona się zakończy i jaką treść będzie miała ugoda, pod warunkiem ogólnej zgodności z prawem. W mediacji strony przedstawiają nawzajem swoje racje i samodzielnie decydują o sposobie zaspokojenia swoich interesów zgodnie ze swoimi potrzebami. Tylko wtedy, gdy jest to dla nich korzystne, strony zawierają ugodę.

Udział w mediacji, sposób i czas jej zakończenia jest zależny od woli stron i ich potrzeb. Mediacja zakończona ugodą jest sukcesem stron, pozwala im osiągnąć zaspokojenie swoich potrzeb w krótszym czasie, przy zdecydowanie niższych kosztach finansowych, a przede wszystkim pozwala ograniczyć koszty emocjonalne związane z rozwiązywaniem sporu w postępowaniu sądowym.

Mediacja pozwala uniknąć eskalacji konfliktu między stronami oraz stwarza szersze możliwości dla treści zawieranej przez nie ugody. Mediacja jest szybsza i relatywnie tańsza od postępowania sądowego.

Jakie korzyści daje mediacja?

Postępowanie przed mediatorem daje korzyści każdemu uczestnikowi, poprzez:

- szybkie, tanie i proste postępowanie,
- wpływ na wybór składu zespołu mediatorów,
- rozwiązanie problemu bez pogłębiania konfliktu,
- ograniczenie kosztów postępowania,
- wpływ na akceptowane przez przedsiębiorcę porozumienie, mające moc wyroków sądowych,
- gwarancję poufności postępowania oraz brak złego rozgłosu,
- utrzymanie współpracy między stronami,
- akceptowane przez strony warunki ugody będące gwarancją dobrowolnej wykonalności porozumienia.

Jakie są zalety mediacji w sprawach karnych?

- obie strony mediacji są uważnie wysłuchane,
- pokrzywdzony może odreagować emocje związane z przestępstwem i już spokojniej spojrzeć na całą sytuację,
- pokrzywdzony ma szansę uzyskać odpowiedź na często męczące go pytanie: „dlaczego to ja byłem napadnięty”, „dlaczego mnie to spotkało”, co pozwala pozbyć się odium ofiary i lęku przed sprawcą,
- pokrzywdzony ma szansę na uzyskanie naprawienia krzywdy, zadośćuczynienia szybciej niż w sądzie,
- uczestnicy zachowują pełną kontrolę nad procesem mediacji oraz treścią ugody, w razie braku satysfakcji zawsze można wrócić na drogę sądową rezygnując z mediacji w oparciu o zasadę dobrowolności,
- sprawca uczestniczy w rozwiązywaniu własnej sprawy, ma wpływ na ustalanie warunków

ugody mediacyjnej,

- sprawca przejmuje odpowiedzialność za własne czyny i decyzje,
- sprawca ma szansę przeprosić za krzywdy, które wyrządził drugiemu człowiekowi,
- sprawca ma szansę uniknięcia napiętnowania (stygmatyzacji), rozgłosu, łagodniejsze potraktowanie przez sąd,
- zarówno sprawca jak i pokrzywdzony mają szansę szybszego zamknięcia tego etapu i powrotu do normalnego życia,
- dla społeczeństwa – przywrócenie naruszonego przestępstwem ładu społecznego, aktywność i uczenie konstruktywnego rozwiązywania konfliktu karnego,
- zwiększenie dostępności do wymiaru sprawiedliwości,
- dla wymiaru sprawiedliwości – skrócenie czasu rozpoznania sprawy, zmniejszenie kosztów postępowania karnego.

W sprawach nieletniego sprawcy czynu karalnego lub wykazującego przejawy demoralizacji, mediacja ma na celu pozytywną zmianę osobowości nieletniego, co daje szansę na uniknięcie jego stygmatyzacji.